

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН ХАРЬЯА
ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Чандмань сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: ХОА-2022/16/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Улаанбаатар хот
2022 он

Тэргүүлэх аудитор: Х.Болдбаатар

Утас: 70433061

Цахим хаяг: Boldbaatar.Kh @audit.gov.mn

Аудитын менежер: А.Цэцэгсүрэн

Утас:70432545

Цахим хаяг: tsetsegsuren.a@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: Д.Нарантуул

Утас: 70432545

цахим хаяг: narantuul.d@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл.....	4
2.1 Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлан	4
2.2 Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан	5
2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	8
2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан.....	8
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	12
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	14
3. Аудитын тайлан	15
3.1 Ерөнхий зүйл.....	15
3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт	15
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал.....	16
3.4 Материаллаг байдал	17
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга.....	17
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	19
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг	21
3.8 Аудитын гол асуудал	21
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	21
3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	21
Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	22
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	22
3.12 Харьяа байгууллагуудын аудитын дүнгийн талаар.....	22
4. Нэгтгэсэн тайлангийн аудитын илрүүлэлт	22
4.1 Залруулсан алдаа.....	22
4.2 Төлбөрийн акт	23
4.3 Албан шаардлага	23
4.4. Зөвлөмж	24
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	27

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
НА	Нотлох ажил
ЭМДС	Эрүүл мэндийн даатгалын сан
СТА	Санхүүгийн тайлангийн аудит
УТХО	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч
ТШЗ	Төсвийн шууд захирагч
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
СХС	Сум хөгжүүлэх сан
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
БСУГ	Боловсрол соёл урлагийн газар
СӨБ	Сургуулийн өмнөх боловсрол
ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв

Хүснэгтийн товьёг

№	Тайлбар	Хуудасны дугаар
Хүснэгт -1	Санхүүгийн байдлын тайлан	17
Хүснэгт -2	Авлагын үлдэгдэл	17
Хүснэгт -3	Төсвийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл	19
Хүснэгт -4	Татварын орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл	20
Хүснэгт -5	Аудитад хамрагдсан байгууллагын дүгнэлт, алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	22
Хүснэгт -6	Түүвэрт хамрагдсан байгууллагын алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	27

**ХОВД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

84000 Цамбагарав бөг, Нгаргалант сум, Ховд
Утас: 976-70433061, Факс: 976-70433061
E-mail: khovd@audit.gov.mn

2022.03.24 № 2/124
танай _____ -ны № _____ -т

ЧАНДМАНЬ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
З.ОНОЛБААТАР ТАНАА

АУДИТЫН САНАЛ ДҮГНЭЛТ

Зөрчилгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Чандмань сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Чандмань сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгадагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Х.БОЛДБААТАР

• 921020096

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	788,560,928.58	864,742,089.98
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	66,162,918.87	79,022,690.03
312	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	66,162,918.87	79,022,690.03
3121	Төгрөг	66,162,918.87	79,022,690.03
31211	Төрийн сангийн харилцах	66,018,918.87	79,022,690.03
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	144,000	-
33	АВЛАГА	542,376,155.64	587,031,387.69
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	8,184,734.14	16,200,832.70
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	309,441	63,888,941
33300	Татаас, санхүүжилтийн авлага	-	2,488,010
33401	Дансны авлага /ТӨҮГ/	6,226,941	6,226,941
33402	Татвар, НДШ – ийн авлага /ТӨҮГ/	36,000	36,000
335	Бусад авлага	132,443,536.50	115,932,259.99
3351	Байгууллагаас авах авлага	101,167,369.50	105,094,305.99
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага	31,276,167	10,837,954
336	Зээлийн авлага	395,175,503	382,258,403
3361	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	395,175,503	382,258,403
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	395,175,503	382,258,403
34	УРЬДЧИЛГАА	39,909,200	5,170,000
3471	Урьдчилгаа тооцоо	39,909,200	5,170,000
34712	Үндсэн хөрөнгө бэлтгэх урьдчилгаа	39,409,200	4,170,000
34713	Цалингийн урьдчилгаа	500,000	1,000,000
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	140,112,654.07	193,518,012.26
351	Түүхий эд материал	12,854,059.06	8,728,414.65
35130	Эм боох материал	12,854,059.06	8,728,414.65
35300	Бэлэн бүтээгдэхүүн	9,685,950	-
354	Хангамжийн материал	99,392,645.01	117,521,597.61
35410	Бичиг хэргийн материал	3,714,640	1,834,900
35420	Аж ахуйн материал	62,338,864.81	63,043,485.17
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	998,000	-
35440	Түлш, шатах тослох материал	2,452,254.80	1,589,750
35450	Барилгын засварын материал	1,064,050	314,900
35460	Хүнсний материал	10,512,985.40	27,206,026
35470	Бусад хангамжийн материал	18,311,850	23,532,536.44
35600	Мал амьтад	18,180,000	67,268,000
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	6,316,695,358.45	7,551,911,631.79
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	6,316,695,358.45	7,551,911,631.79
392	Биет хөрөнгө	6,158,374,779.75	7,394,683,470.17
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	5,674,502,072	6,996,415,024
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(689,830,350.46)	(901,603,272.66)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	316,870,887	308,268,744
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(158,284,974.60)	(132,630,902.45)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	936,802,753.66	977,054,168.75
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(803,487,067.29)	(763,129,463.19)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	409,691,555.33	445,618,659.33
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(234,654,750.73)	(261,771,754.81)
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	542,380,223	542,380,223

39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(100,632,376)	(102,893,104)
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	35,450,000	35,450,000
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	239,468,707	269,858,707
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(62,043,075.38)	(70,974,735.02)
39217	Ном	52,141,176.22	52,641,176.22
393	Биет бус хөрөнгө	158,320,578.70	157,228,161.62
39301	Программ хангамж	6,333,500	6,333,500
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(2,734,521.30)	(3,826,938.38)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	154,721,600	154,721,600
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III-I+II	7,105,256,287.03	8,416,653,721.77
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	31,658,969.82	62,811,308.70
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	16,658,969.82	47,811,308.70
413	Өглөг	16,658,969.82	47,811,308.70
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	2,580,958.12	4,084,298.50
41320	Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	3,840,725	29,422,141.20
41330	Татаас, санхүүжилт, шилжүүлгийн өглөг	-	1,029,447
4136	Бусад өглөг	10,237,286.70	13,275,422
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	950,162.70	3,988,298
41363	Татварын өглөг /ТӨҮГ/	9,287,124	9,287,124
42	УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	15,000,000	15,000,000
422	Урт хугацаат зээл	15,000,000	15,000,000
4222	Гадаад валют	15,000,000	15,000,000
42230	Бусад урт хугацаат өр төлбөр /ТӨҮГ/	15,000,000	15,000,000
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	7,073,597,317.21	8,353,842,413.07
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	7,073,597,317.21	8,353,842,413.07
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	2,418,049,918.04	2,418,049,918.04
51101	Өмч: - төрийн	2,418,049,918.04	2,418,049,918.04
512	Хуримтлагдсан үр дүн	2,671,981,699.80	3,954,347,236.66
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	1,579,580,028.99	2,674,102,140.80
51220	Тайлант үеийн үр дүн	1,092,401,670.81	1,280,245,095.86
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	1,983,565,699.37	1,981,445,258.37
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	7,105,256,287.03	8,416,653,721.77

2.2 Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	4,578,567,791.38	4,292,233,178.65
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	74,553,463.45	57,338,340.47
110	Орлогын албан татвар	66,950,861.05	47,847,586.47
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	66,950,861.05	47,847,586.47
110002	Үйл ажиллагааны орлого	3,328,490.80	15,197,869.01
110003	Хөрөнгийн орлого	15,333,577.92	19,269,616.46
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	90,000	6,404,000
110008	Шууд бус орлого	48,198,792.33	6,976,101
113	Хөрөнгийн албан татвар	2,310,000	4,344,400
113002	Бууны албан татвар	2,310,000	4,344,400
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	5,292,602.40	5,146,354
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	3,637,200	2,769,200
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	979,200	902,900

118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	2,085,000	1,293,500
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	573,000	572,800
1181	Газрын төлбөр	953,596	363,436
118101	Газрын төлбөр	953,596	363,436
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	701,806	2,013,718
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	200,000	-
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	183,806	356,518
118204	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	318,000	1,657,200
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	1,224,093,488.93	1,610,675,344.18
120	Нийтлэг татварын бус орлого	1,222,099,488.93	1,610,675,344.18
120003	Торгуулийн орлого	774,236	1,259,940
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	1,220,416,752.93	1,609,415,404.18
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	1,287,500	244,000
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	6,475,050	-
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	1,212,654,202.93	1,609,171,404.18
120009	Бусад орлого	758,500	-
120010	Борлуулалтын орлого (цэвэр) /ТӨҮГ/	150,000	-
122	Тусламжийн орлого	1,994,000	-
122001	Хандив тусламж /дотоод/	1,994,000	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,279,920,839	2,624,219,494
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,543,172,600	1,523,409,300
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,543,172,600	1,523,409,300
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	264,779,307.00	292,565,359
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	-	8,201,700
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	257,697,707	25,084,300
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	5,646,600	259,174,359
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,435,000	105,000
131106	Төсвийн урамшуулал		-
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,440,940,548	777,210,128
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	568,874,600	-
132002	Засгийн газрын, Засаг даргын нөөц хөрөнгийн санхүүжилт	110,110,200	-
132003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг /орон нутгийн төсөвт байгууллага улсад төвлөрүүлэх орлого/	2,542,948	-
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	630,005,500	627,722,300
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	129,407,300	149,487,828
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	31,028,384	31,034,707
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	31,028,384	31,034,707
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	3,485,391,120.61	2,995,004,239.49
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,475,448,057.12	2,995,004,239.49
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,705,213,702.05	2,911,555,914.49
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,577,497,681.00	1,586,296,674.61
210101	Үндсэн цалин	1,349,833,706.42	1,151,078,777.62
210102	Нэмэгдэл	145,155,683.91	324,125,029.60
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,233,353	4,914,000
210104	Урамшуулал	71,274,937.67	84,660,326.39
210105	Гэрээт ажлын хөлс	6,000,000	21,518,541
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	193,464,986.29	200,227,484.26

210201	Тэтгэврийн даатгал	132,968,899.54	141,956,520.85
210202	Тэтгэмжийн даатгал	18,756,622.01	19,392,536.84
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	12,370,426.47	10,559,116.27
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,984,587.41	4,107,429.98
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	26,384,450.86	24,211,880.32
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	199,506,129	206,411,037.31
210301	Гэрэл, цахилгаан	11,072,777	12,581,180.31
210302	Түлш, халаалт	186,766,000	193,434,857
210303	Цэвэр, бохир ус	1,667,352	395,000
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	120,944,285.70	270,258,986.20
210401	Бичиг хэрэг	9,283,887	10,546,790
210402	Тээвэр, шатахуун	42,663,884.70	46,469,144.20
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	5,421,286	5,497,100
210404	Ном, хэвлэл	30,250	396,200
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	690,500	970,550
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	146,000	2,563,402
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	1,773,550	413,000
210409	Түлш шатахуун, тээврийн хөлс, сэлбэг хэрэгсэлд төлсөн /ТӨҮГ/	60,934,928	203,402,800
2105	Нормативт зардал	98,883,200.70	153,000,340.21
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	34,486,528.10	121,606,253.81
210502	Хоол, хүнс	60,641,572.60	27,925,886.40
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	3,755,100	3,468,200
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,194,150	46,012,218
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	264,000	5,128,700
210602	Тавилга	-	34,611,468
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	70,000	794,700
210604	Урсгал засвар	4,860,150	5,477,350
2107	Томилолт, зочны зардал	3,929,940	4,809,000
210702	Дотоод албан томилолт	3,929,940	4,809,000
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	27,847,223.83	24,229,132
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	24,019,525.83	8,464,250
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,323,000	957,400
210803	Даатгалын үйлчилгээ	1,631,835	400,000
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	290,750	145,000
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	22,793.20	49,360
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	318,800	257,808
210807	Газрын төлбөр	147,000	66,936
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	69,520	179,874
210813	Бусад зардал /ТӨҮГ/	24,000	13,708,504
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	477,946,105.53	420,311,041.90
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	163,379,170.80	83,538,671.51
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	770,595	5,645,179.94
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	313,796,339.73	331,127,190.45
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	770,234,355.07	83,448,325
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	32,794,080	81,049,737
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	-	2,175,750
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	12,354,700	20,295,900
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	18,480,000	-
213208	Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг		21,617,887
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,959,380	36,960,200
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	-	19,968

213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг		19,968
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	729,138,275.07	-
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	678,984,800	-
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	50,153,475.07	-
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	8,302,000	2,378,620
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг		2,378,620
213505	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	8,302,000	-
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	9,943,063.49	-
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	9,943,063.49	-
225101	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз) /ТӨҮГ/	9,943,063.49	-
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	1,093,176,670.77	1,297,228,939.16
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	774,999.96	16,983,843.30
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	99,999.96	16,983,843.30
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал	675,000	-
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	(774,999.96)	(16,983,843.30)
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	1,092,401,670.81	1,280,245,095.86

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
C01	2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,984,651,971.71	1,614,800,255.65	6,017,502,145.40
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-	-35,220,226.66	-35,220,226.66
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,984,651,971.71	1,579,580,028.99	5,982,281,918.74
C05	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралт		-1,086,272.34		-1,086,272.34
C07	Тайлант үеийн үр дүн			1,092,401,670.81	1,092,401,670.81
C08	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,983,565,699.37	2,671,981,699.80	7,073,597,317.21
D01	2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,983,565,699.37	2,671,981,699.80	7,073,597,317.21
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт			2,120,441	2,120,441
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,983,565,699.37	2,674,102,140.80	7,075,717,758.21
D04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт, бууралт		(2,120,441)		(2,120,441)
D08	Тайлант үеийн үр дүн			1,280,245,095.86	1,280,245,095.86
D09	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	2,418,049,918.04	1,981,445,258.37	3,954,347,236.66	8,353,842,413.07

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	3,392,643,913.45	2,817,237,137.47
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	74,553,463.45	57,338,340.47

110	Орлогын албан татвар	66,950,861.05	47,847,586.47
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	66,950,861.05	47,847,586.47
110002	Үйл ажиллагааны орлого	3,328,490.80	15,197,869.01
110003	Хөрөнгийн орлого	15,333,577.92	19,269,616.46
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	90,000	6,404,000
110008	Шууд бус орлого	48,198,792.33	6,976,101
113	Хөрөнгийн албан татвар	2,310,000	4,344,400
113002	Бууны албан татвар	2,310,000	4,344,400
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	5,292,602.40	5,146,354
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	3,637,200	2,769,200
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	979,200	902,900
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	2,085,000	1,293,500
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	573,000	572,800
1181	Газрын төлбөр	953,596.40	363,436
118101	Газрын төлбөр	953,596.40	363,436
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	701,806	2,013,718
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	200,000	-
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	183,806	356,518
118204	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	318,000	1,657,200
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	38,455,536	176,421,040
120	Нийтлэг татварын бус орлого	38,455,536	176,421,040
120003	Торгуулийн орлого	774,236	1,259,940
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	37,531,300	175,161,100
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	1,287,500	244,000
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	36,243,800	174,917,100
120013	Бараа борлуулсан, үйлчилгээ үзүүлсний орлого /ТӨҮГ/	150,000	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,279,634,914	2,583,477,757
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,543,172,600	1,523,409,300
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,543,172,600	1,523,409,300
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	266,377,807	251,823,622
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	-	8,201,700
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	246,211,847	22,700,000
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	18,730,960	218,432,622
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,435,000	2,489,300
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,440,396,123	777,210,128
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	678,440,375	627,722,300
132003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг /орон нутгийн төсөвт байгууллага улсад төвлөрүүлэх орлого/	2,542,948	-
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	630,005,500	-
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	129,407,300	149,487,828

1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	29,688,384	31,034,707
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	29,688,384	31,034,707
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	3,178,046,041	2,446,485,666.31
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,178,046,041	2,446,485,666.31
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,406,535,790.93	2,335,632,915.31
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,549,218,356.14	1,582,926,272
210101	Үндсэн цалин	1,100,208,270.06	1,048,398,807
210102	Нэмэгдэл	327,983,186.78	399,376,165
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,808,000	6,048,000
210104	Урамшуулал	88,026,899.30	92,837,200
210105	Гэрээт ажлын хөлс	27,192,000	36,266,100
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	212,133,353.86	210,520,500
210201	Тэтгэврийн даатгал	154,521,635.28	148,144,200
210202	Тэтгэмжийн даатгал	15,312,690.92	15,594,100
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	10,804,327.69	12,475,300
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,789,986.35	3,118,900
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	28,704,713.62	31,188,000
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	201,775,327	198,358,621.01
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,978,975	12,914,696.01
210302	Түлш, халаалт	186,786,000	184,594,525
210303	Цэвэр, бохир ус	2,010,352	849,400
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	54,850,522.93	62,192,252
210401	Бичиг хэрэг	6,990,300	6,902,047
210402	Тээвэр, шатахуун	38,185,800	43,822,155
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	5,969,522.93	5,660,700
210404	Ном, хэвлэл	215,600	274,800
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	1,885,100	3,539,500
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,604,200	1,993,050
2105	Нормативт зардал	97,785,600	171,585,497.30
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	32,916,610	92,524,822
210502	Хоол, хүнс	58,425,170	74,781,830
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	6,443,820	4,278,845.30
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,514,200	6,152,300
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,500,000	1,000,000
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	227,500	267,000
210604	Урсгал засвар	3,786,700	4,885,300
2107	Томилолт, зочны зардал	6,272,309	5,018,800
210702	Дотоод албан томилолт	6,272,309	5,018,800
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	36,567,051	21,979,998
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	34,047,376	18,827,120
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,269,000	2,001,400
210803	Даатгалын үйлчилгээ	81,675	445,000
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	367,000	145,000

210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	30,000	49,360
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	125,000	257,808
210807	Газрын төлбөр	147,000	66,936
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	500,000	187,374
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	242,419,071	76,898,675
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	235,139,671	62,956,275
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	7,279,400	13,942,400
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	771,510,250.07	110,852,751
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	34,614,400	106,995,600
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	13,554,400	20,295,900
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	18,480,000	-
213208	Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг	-	49,607,700
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,580,000	37,092,000
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	-	1,478,531
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	-	1,478,531
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	680,983,323	-
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	678,440,375	-
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,542,948	-
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	55,912,527.07	2,378,620
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	47,610,527.07	2,378,620
213505	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	8,302,000	-
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	214,597,872.45	370,751,471.16
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	143,261,128	188,367,360
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	143,261,128	188,367,360
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	143,261,128	188,367,360
220001	Барилга байгууламж	4,354,750	56,593,500
221001	Их засвар	29,128,950	24,736,450
222001	Тоног төхөөрөмж	13,174,600	19,135,100
223001	Бусад хөрөнгө	57,405,828	44,219,550
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	39,197,000	43,682,760
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	(143,261,128)	(188,367,360)
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	29,147,000	169,524,340
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	29,147,000	169,524,340
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	(29,147,000)	(169,524,340)
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	42,189,744.45	12,859,771.16
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	23,973,174.42	66,162,918.87
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	66,162,918.87	79,022,690.03

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Өмнөх оны		Тайлант он	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,420,360,500	2,344,576,511.93	2,594,139,600	2,551,060,571.31
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,268,049,800	2,211,365,383.93	2,242,058,300	2,236,851,631.31
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,228,663,600	2,179,330,983.93	2,218,202,100	2,213,063,731.31
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,563,343,200	1,547,218,356.14	1,559,411,700	1,558,935,807
210101	Үндсэн цалин	1,104,564,100	1,098,208,270.06	1,048,874,700	1,048,398,807
210102	Нэмэгдэл	337,265,400	327,983,186.78	375,385,700	375,385,700
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,808,000	5,808,000	6,048,000	6,048,000
210104	Урамшуулал	88,513,700	88,026,899.30	92,837,200	92,837,200
210105	Гэрээт ажлын хөлс	27,192,000	27,192,000	36,266,100	36,266,100
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	217,407,300	212,133,353.86	210,520,500	210,520,500
210201	Тэтгэврийн даатгал	154,649,400	154,521,635.28	148,144,200	148,144,200
210202	Тэтгэмжийн даатгал	15,689,600	15,312,690.92	15,594,100	15,594,100
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	12,551,800	10,804,327.69	12,475,300	12,475,300
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	3,138,100	2,789,986.35	3,118,900	3,118,900
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	31,378,400	28,704,713.62	31,188,000	31,188,000
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	202,631,900	201,775,327	200,306,500	198,760,621.01
210301	Гэрэл, цахилгаан	13,257,500	12,978,975	13,843,900	12,914,696.01
210302	Түлш, халаалт	186,786,000	186,786,000	184,702,600	184,594,525
210303	Цэвэр, бохир ус	2,588,400	2,010,352.00	1,760,000	1,251,400
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	56,072,200	55,925,522.93	56,698,000	56,457,750
210401	Бичиг хэрэг	6,555,300	6,555,300	5,703,300	5,703,300
210402	Тээвэр, шатахуун	38,185,800	38,185,800	40,108,100	40,108,100
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	5,994,500	5,969,522.93	5,585,700	5,660,700
210404	Ном, хэвлэл	425,600	425,600	324,800	324,800
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	1,917,800	1,885,100	2,667,800	2,667,800
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,993,200	2,904,200		
2105	Нормативт зардал	109,551,100	88,299,740	99,492,000	97,388,875.30
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	23,502,700	23,430,750	22,328,200	22,328,200
210502	Хоол, хүнс	79,543,000	58,425,170	72,877,100	70,781,830
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	6,505,400	6,443,820	4,286,700	4,278,845
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,684,700	8,014,200	6,184,500	6,152,300
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	4,000,000	4,000,000	1,000,000	1,000,000
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	227,500	227,500	267,000	267,000
210604	Урсгал засвар	5,457,200	3,786,700	4,917,500	4,885,300
2107	Томилолт, зочны зардал	7,801,400	6,272,309	5,019,700	5,018,800
210702	Дотоод албан томилолт	7,801,400	6,272,309	4,872,700	4,871,800
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	34,828,600	32,548,975	19,621,400	19,392,478

210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	32,008,900	30,029,300	16,239,600	16,239,600
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,269,000	1,269,000	2,001,400	2,001,400
210803	Даатгалын үйлчилгээ	81,700	81,675	445,000	445,000
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	290,000	290,000	145,000	145,000
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	107,000	107,000	55,000	49,360
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	425,000	125,000	425,000	257,808
210807	Газрын төлбөр	147,000	147,000	123,000	66,936
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	500,000	500,000	187,400	187,374
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	27,343,200	27,143,200	60,947,800	60,436,600
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	20,063,800	19,863,800	49,169,400	48,658,200
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	7,279,400	7,279,400	11,778,400	11,778,400
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	39,386,200	32,034,400	23,856,200	23,787,900
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	39,386,200	32,034,400	23,856,200	20,295,900
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	18,526,200	13,554,400	20,364,200	20,295,900
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	18,480,000	18,480,000	-	-
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,380,000		3,492,000	3,492,000
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	122,195,200	104,064,128.00	196,819,000	144,684,600.00
220001	Барилга байгууламж	-	-	77,869,800	56,593,500
221001	Их засвар	15,047,300	4,354,750	22,500,000	24,736,450
222001	Тоног төхөөрөмж	30,910,000	29,128,950	30,100,000	19,135,100
223001	Бусад хөрөнгө	13,200,000	13,174,600	66,349,200	44,219,550
224001	Стратегийн нөөц хөрөнгө	63,037,900	57,405,828	-	-
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	30,115,500	29,147,000	155,262,300	169,524,340
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	30,115,500	29,147,000	155,262,300	169,524,340
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	2,420,360,500	2,368,086,483.93	2,594,139,600	2,591,356,585.31
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,543,172,600	1,495,562,072.93	1,523,434,500	1,521,030,680.00
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	811,771,300	805,304,727	863,696,100	864,130,098.31
132001	Орон нутгийн төсвөөс	682,364,000	675,897,427	714,208,200	714,642,270.31
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	129,407,300	129,407,300	149,487,900	149,487,828
1340	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	29,698,200	29,688,384	31,510,600	31,034,707
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	29,698,200	29,688,384	31,510,600	31,034,707
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	35,718,400	37,531,300	175,498,400	175,161,100
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	905,000	1,287,500	605,000	244,000
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	31,600,000	36,243,800	150,400,000	174,917,100
1200043	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	3,213,400	-	24,493,400	-
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		3,213,439.42	-	24,143,411.42
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		24,143,411.42	-	64,439,425.42
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	6	6	6	6

610001	Төсвийн байгууллага	6	6	6	6
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	134	134	134	134
620001	Удирдах ажилтан	14	14	14	14
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	77	77	77	77
620003	Үйлчлэх ажилтан	35	35	35	35
620004	Гэрээт ажилтан	8	8	8	8
63	СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (ЖИЛИЙН ДУНДЖААР)	466	466	466	466
630	ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАГЧИД	604	604	465	465
630001	Төрийн өмчит ЕБС	604	604	465	465
631	СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГА	125	125	125	125
631001	Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	125	125	125	125
64	ЭМЧЛҮҮЛЭГСЭДИЙН ТОО	603-	3,986	-	3,986
640002	Улсын эмнэлгийн амбулаториор эмчлүүлэгсдийн тоо	-	3,811	-	3,811
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	134	134	134	134
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	10	10	10	10
650004	СЭБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	46	46	46	46
650006	Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	6	6	6	6
650008	Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	19	19	19	19
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	38	38	38	38
650010	Гэрээт ажилтан	6	6	6	6
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	9	9	9	9

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Гүйцэтгэл
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	266,377,807	251,823,622
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	231,340,807	229,123,622
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	231,340,807	143,407,944
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	2,000,000	23,990,465
210101	Үндсэн цалин	2,000,000	23,990,465
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	585,000	5,784,502
210401	Бичиг хэрэг	585,000	1,198,747
210402	Тээвэр, шатахуун		3,714,055
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс		871,700
2105	Нормативт зардал	9,485,860	74,196,622
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	9,485,860	70,196,622
210502	Хоол, хүнс		4,000,000
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,994,076	2,587,520
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,994,076	2,587,520

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	215,275,871	36,848,835
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	215,275,871	34,684,835
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх		2,164,000
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	-	83,207,700
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	-	83,207,700
213208	Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг		49,607,700
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал		33,600,000
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	-	2,507,978
213403	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, төвлөрүүлэх шилжүүлэг		2,507,978
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	35,037,000	22,700,000
223001	Бусад хөрөнгө	35,037,000	22,700,000
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	266,377,807	251,823,622
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	246,211,847	22,700,000
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	18,730,960	112,197,122
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,435,000	116,926,500

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Чандмань сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Энэхүү тайланд шалгагдагч этгээдэд авлага, анхан шатны баримтын бүрдүүлэлт, тооллого хийх, дотоод хяналт, алданги тооцох, НДШ төлөлт, ерөнхий чиглэл, Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт, төсвийн төлөвлөлт, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлантай холбоотой зөвлөмжийг тусгасан болно.

Аудитыг ахлах аудитор Д.Нарантуул 2022 оны 3 дугаар сарын 20-ноос 2022 оны 03 дугаар сарын 24-ны хооронд гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер А.Цэцэгсүрэн, газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Х.Болдбаатар нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Чандмань сумын Засаг дарга 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 3 дугаар сарын 19-ны өдрийн 62 тоот албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт

Чандмань сумын засаг дарга нь “Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, иргэдэд хүнд сурталгүй, аливаа чирэгдэлгүй, хурдан шуурхай үйлчлэх явдлыг хэвшүүлж, эдийн засаг нийгмийн бусад хөтөлбөрүүдтэй нягт уялдсан цэгцтэй, уян хатан

бөгөөд үр ашигтай үйлчилгээг бий болгоно” гэсэн эрхэм зорилгын дор үйл ажиллагааны чиглэл зорилтоо тодорхойлон ажиллажээ.

Дээрх эрхэм зорилгынхоо хүрээнд дор дурдсан үйл ажиллагааны стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэхээр тодорхойлсон байна. Үүнд:

- Сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга, Баг, байгууллага, иргэдийн хэвийн ажиллах нөхцөлийг баталгаатай ханган төрийн үйлчилгээг чанартай, шуурхай хүргэх

- Орон нутагтаа сайн сайхан, эрүүл аюулгүй амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэн улс төрийн аливаа нөлөөлөлд автахгүйгээр иргэддээ үнэнч шударга үйлчлэх,

- Үйл ажиллагаагаараа үргэлж манлайлсан аймгийн Тэргүүний сум байх,

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого, журамд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- *Малын тоо толгойн албан татварын тухай хууль*
- *Нийгмийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль*
- *Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль*
- *Коронавируст халдвар /ковид-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай*
- *Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолоор “төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай”*

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөө багатай байна.

Сумын нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд мөрдөх тусгайлан баталсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг байхгүй бөгөөд Сангийн яамнаас гаргасан бодлого шийдвэрүүдийг хэрэгжүүлэн и-баланс цахим программ хангамж ашиглан холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцүүлэн, үйл ажиллагааны онцлогт тохируулан ашиглаж байна.

Чандмань сумын Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас 2018-2020 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд 2021 оны 09 дугаар сард дотоод хяналт хэрэгжүүлсэн байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн хүлээн зөвшөөрөхүйц санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал гэж үнэлсэн.

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлаар сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 2 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд материаллаг байдлын түвшнийг 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн нийт орлогын 4,292.2 сая төгрөгөөс 1.5 хувиар тооцон 64.4 сая төгрөгөөр материаллаг байдлыг тооцон, санхүүгийн тайлангийн түвшинд гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 75 хувиар буюу 48.3 сая төгрөгөөр тогтоолоо.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 1,311.5 сая төгрөгөөр буюу 18 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгө, өр төлбөр, цэвэр өмчийн данснууд байна.

Хүснэгт №1. Санхүүгийн байдлын тайлан

/сая. төгрөг/

Тайлангийн үзүүлэлтүүд	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт	
Мөнгөн хөрөнгө	66.0	79.0	-13.00	120%
Авлага	582.3	592.2	-9.90	102%
Бараа материал	140.1	193.5	-53.40	138%
Үндсэн хөрөнгө	6,316.7	7,551.9	-1,235.20	120%
НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	7,105.1	8,416.6	-1,311.50	118%
Богино хугацаат өр төлбөр	16.6	47.8	-31.20	288%
Урт хугацаат өр төлбөр	15.0	15.0	0.00	100%
Цэвэр хөрөнгө, өмч	7,073.5	8,353.8	-1,280.30	118%
ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	7,105.1	8,416.6	83,525.21	118%

Эх сурвалж: Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 66.0 сая төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 79.0 сая төгрөг болж 13.0 сая төгрөгөөр буюу 20 хувиар өссөн байна. Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэлд байгаа 79.0 сая төгрөг нь Төрийн сангийн харилцах дансанд байршиж байна.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны эхний үлдэгдэл 582.3 сая төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 592.2 сая төгрөг болж 9.9 сая төгрөг буюу 1.7 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 2: Авлагын үлдэгдэл

сая. Төгрөг

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	8.20	16.2	8.0
Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	0.30	63.9	63.6
Байгууллагаас авах авлага	101.10	105.1	4.0
Хувь хүмүүсээс авах авлага	31.30	10.8	(20.5)
Зээлийн хүүгийн авлага	395.2	382.2	(13.0)
Татвар, НДШ /ОНӨААТҮГ/	6.3	6.3	-
Татаас санхүүжилтийн авлага	-	2.5	2.5
Дүн	542.4	587.0	44.6

Урьдчилж гарсан зардал		-	-
Тусгай зориулалтын сан	-	-	-
Үндсэн хөрөнгө бэлтгэх урьдчилгаа	39.4	4.2	(35.2)
Цалингийн урьдчилгаа	0.5	1.0	0.5
Дүн	39.9	5.2	(34.7)
АВЛАГЫН НИЙТ ДҮН	582.3	592.2	9.9

Эх сурвалж: Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Авлагын үлдэгдэлд 115.6 сая төгрөгийн насжилт өндөртэй байгаа авлагын дийлэнхийг сум хөгжүүлэх сангийн зээл 71.5, Чандмань хөгжүүлэх сангийн зээл 44.1 сая төгрөгийн зээл, зээлийн хүүгийн авлага эзэлж байгаа бөгөөд оны эхэнд 321.2 мянган төгрөгийн зээлийн авлагын үлдэгдэлтэй байсан ба тайланд 172.7 сая төгрөгийн төлөгдөж 162.2 сая төгрөгийн зээл олгогдож, 39.7 сая төгрөгийн зээл, зээлийн хүү эргэн төлөгдөж, оны эцэст 310.6 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Чандмань БИТ ОНӨҮГ анх байгуулагдахад 15.0 сая төгрөгийн зээлийг сум хөгжүүлсэн сангаас олгосон бөгөөд уг ОНӨҮГ нь үйл ажиллагаа нь алдагдаж татан буугдсантай холбоотой төлөгдөх боломжгүй болсон байна.

ОНХС-гийн авлагад бүртгэлтэй малжуулах төсөл хөтөлбөрийн авлагын эхний үлдэгдэл 74.0 сая төгрөгөөс тайлант онд 2.4 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулж 71.6 сая төгрөгийн үлдэгдэл байгаагаас 54.2 сая төгрөгийн авлага нь насжилт өндөртэй хугацаа хэтэрсэн үлдэгдэлтэй байна.

3.5.3 Бараа материал

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 193.5 сая төгрөг болж 53.4 сая төгрөгөөр өссөн нь 83.5 сая төгрөгөөр эм боох материал, аж ахуйн материалыг үнэ төлбөргүйгээр хүлээн авсантай холбоотой нэмэгдсэн байна.

Тайлант хугацаанд төсвийн хөрөнгөөр 279.3 сая төгрөгийн бараа материал бэлтгэж, үнэ төлбөргүйгээр 83.5 сая төгрөгөөр нийт 362.8 сая төгрөгөөр нэмэгдэж, 309.4 сая төгрөгийн материалыг зарцуулжээ.

3.5.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл оны эхэнд 8,368.4 сая төгрөг байсан бол оны эцэст 9,788.7 сая төгрөг болж 1,420.3 сая төгрөгөөр өссөн нь 43.7 сая төгрөгийн хөрөнгийг худалдан авсан, 1,539.6 сая төгрөгөөр хандив, үнэ төлбөргүйгээр нэмэгдсэн нь тайлант онд Нутгийн удирдлагын ордон, Халуун усны барилга шинээр баригдаж ашиглалтад орсонтой холбоотой байна.

Тайлант онд үндсэн хөрөнгө 1,539.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь төсвийн хөрөнгөөр үнэ төлбөргүй, хандиваар нэмэгдэж, 162.9 сая төгрөгийн хөрөнгө акталж хасагдсан байна.

3.5.6 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн эхний үлдэгдэл 31.7 сая, оны эцсийн үлдэгдэл 62.8 сая төгрөг болж 31.1 сая төгрөгөөр өссөн байна. Богино хугацаат өр төлбөрийн үлдэгдэлд 47.8 сая төгрөгийн өр, байгаа нь дараа тайлангийн хугацаанд бүрэн барагдах боломжтой байна.

Богино хугацаат өр төлбөрийн 4.1 сая төгрөг нь ажилчидтай холбоотой өглөг, 29.4 сая төгрөг нь бараа үйлчилгээний өглөг, 1.0 сая төгрөг нь татаас санхүүжилтийн өглөг, 4.0 сая төгрөг нь байгууллагад өгөх өглөг өр төлбөр байна.

Урт хугацаат өр төлбөрт 15.0 сая, богино хугацаат өр төлбөр буюу Татварын өглөг 9.3 сая төгрөгийн төгрөгийн үлдэгдэл нийт 24.3 сая төгрөгийн өр төлбөр нь Чандмань БИТ ОНӨҮГ-тай холбоотой үүссэн барагдах боломжгүй байна.

3.5.7 Цэвэр хөрөнгө, өмч

Засгийн газрын оролцоо дансны оны эхний үлдэгдэл 8,353.8 сая төгрөг байсан оны эцэст 6,434.3 сая төгрөг тайлант онд 674.2 сая төгрөгөөр өссөн нь тайлант үеийн үр дүн 426.5 сая төгрөгийн ашигтай, өмнөх үеийн үр дүн рүү 247.8 сая төгрөгөөр залруулсантай холбоотой байна.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 2,815.0 сая төгрөгөөр, нийт зарлагыг 2,815.0 сая төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Чандмань сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны нэгтгэсэн төсвийг аймгийн ИТХ-ын 2020 оны 12 дугаар сарын 03 өдрийн 3/03 тоот тогтоолоор 2,525.4 сая төгрөгөөр анх баталж өмнө оны болон тайлант оны орлого давсан холбоотойгоор 2021 онд 1 удаа тодотгол хийн 2021 оны 08 дугаар сарын 05-ны 4/03 тоот тогтоолоор нийт 2,594.1 сая төгрөгөөр баталсан байна.

Төсвийн тодотголыг сумын ИТХ-аар 2021 оны 8 дугаар сарын 12-ны өдрийн 1/02 тоот тогтоолоор 2,594.1 сая төгрөгөөр 6 байгууллага, 2 сангийн төсвийг тодотгож баталжээ.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд 2,594.1 сая төгрөгийн төсөв баталснаас 1,523.4 сая төгрөгийг улсын төсвөөс, 714.2 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 31.5 сая төгрөгийг ЭМДС-аас, 149.5 сая төгрөгийг ОНХС-аас санхүүжих, 0.6 сая төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос, 150.4 сая төгрөгийг туслах үйл ажиллагаанаас, 24.5 сая төгрөгийг өмнөх оны үлдэгдлээс санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Хүснэгт 3: Төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

	сая. төгрөг	
	төлөвлөгөө	гүйцэтгэл
Улсын төсвөөс санхүүжих	1,523.4	1,521.0
Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,523.4	1,521.0
Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	863.7	864.1
Орон нутгийн төсвөөс	714.2	714.6
Орон нутгийн хөгжлийн сан	149.5	149.5
Нийгмийн даатгалын төсвөөс санхүүжих	31.5	31.0
Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	31.5	31.0
Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	175.5	175.1
Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос	0.6	0.2
Туслах үйл ажиллагааны орлогоос	150.4	174.9
Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	24.5	
ЭХ ҮҮСВЭРИЙН НИЙТ ДҮН	2,594.1	2,591.2

Эх сурвалж: Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,521.0, орон нутгийн төсвөөс 714.6, ОНХС-ийн санхүүжилт 149.5, ЭМДС-аас санхүүжих 31.0, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 0.2, туслах үйл ажиллагааны орлогоос 174.9 сая төгрөг нийт 2,591.2 мянган төгрөгийн орлого бүрдүүлж, урсгал үйл ажиллагаанд 2,551.1 мянган төгрөгийг зарцуулж 2.4 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 2,551.1 сая мянган төгрөг буюу 98.3 хувьтай байгаа нь цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардлыг 0.5, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал 0.9, бараа хангамж, бараа материалын

зардал 0.2, нормативт зардал 2.1, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамж 0.5, бараа үйлчилгээний бусад зардал 0.5, хөрөнгийн зардал 52.1, буюу нийт 55.7 сая төгрөгөөр батлагдсан төсвийг хэмнэж зарцуулсан, эргэж төлөгдөх зээлийг 14.3 сая төгрөгөөр илүү олгосонтой холбоотой байна.

Үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг 0.6, туслах үйл ажиллагааны орлого 150.4 сая төгрөгөөр тус тус батлагдаж гүйцэтгэлээр үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг 0.2, туслах үйл ажиллагааны орлогыг 174.9 сая төгрөгөөр нийт 175.1 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлсэн. Нийт бүрдүүлсэн орлогын 134.7 сая төгрөгийг СХС, 37.8 сая төгрөгийг Чандмань хөгжүүлэх сангийн зээл, зээлийн хүүгийн орлого, 2.4 сая төгрөг нь малжуулах төслийн эргэн төлөлт, 0.2 сая төгрөг нь сумын ЗДТГ-ын өөрийн орлого бүрдүүлэн 1.8 төгрөгийг орон нутгийн төсөвт татан төвлөрүүлсэн байна.

Чандмань сумын ИТХ-ын 2021 оны орон нутгийн төсөв батлах тухай 2021 оны 8 дугаар сарын 12-ны өдрийн 1/02 дугаар тогтоолд Чандмань сумын Төвлөрүүлэн захирагчийн тайлант онд 59.4 сая төгрөгийн орлогыг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 61.2 сая төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж, төлөвлөгөөг 103 хувиар биелүүлсэн байна.

Хүснэгт 4. Сумын татварын орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/сая.төгрөг/

Орлогын ангилал	2021 оны		Зөрүү
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	
Татварын нийт орлогын дүн	59.4	61.2	1.8
Нийт орлого ба тусламжийн дүн	59.4	61.2	1.8
Татварын орлого	56.4	57.6	1.2
Орлогын албан татвар	29.4	13.4	(16.0)
Хувь хүний орлогын албан татвар	29.4	15.1	(14.3)
Үйл ажиллагааны орлого	2.0	6.9	4.9
Херенгийн албан татвар	19.5	29.9	10.4
Үл хөдлөх эд херенгийн албан татвар	-	6.4	6.4
Бууны албан татвар	3.2	4.3	1.1
Иргэдийн мөнгөн хадгаламжийн хүүгийн орлого	16.3	19.2	2.9
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	4.6	5.1	0.5
Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	3.7	2.8	(0.9)
Улсын тэмдэгтийн хураамж	2.0	0.9	(1.1)
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны	1.0	1.3	0.3
Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	0.7	0.6	(0.1)
Газрын төлбөр	0.2	0.4	0.2
Газрын төлбөр	0.2	0.4	0.2
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	0.7	1.9	1.2
Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	0.2	0.3	0.1
Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	0.5	1.6	1.1
Татварын бус орлого	3.0	3.6	0.6
Нийтлэг татварын бус орлого	3.0	3.6	0.6
Бусад орлого	-	2.3	2.3
Торгуулийн орлого	3.0	1.3	(1.7)

Эх сурвалж: Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Нийт орлого 59.4 сая төгрөг буюу 1.8 сая төгрөгөөр давуулсан үүнээс татварын орлого 1.2 сая төгрөгөөр, татварын бус орлого 0.6 сая төгрөгөөр тус тус давсан. Орлого давсан шалтгаан нь үйл ажиллагааны орлого 4.9, үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар 6.4, бууны албан татвар 1.1, иргэдийн мөнгөн хадгаламжийн хүүгийн орлого 2.9, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын 0.3, газрын төлбөр 0.2, ус рашаан ашигласны төлбөр 0.1, байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр 1.1 сая төгрөгөөр тус тус давсан байна. Хувь хүний орлогын албан татвар 14.3, улсын тэмдэгтийн хураамж 1.1, хог хаягдлын төлбөр 0.1, торгуулийн орлого 1.7 сая төгрөгөөр тасалжээ.

Татварын бус орлого 0.6 сая төгрөгөөр давж биелсэн байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн тайлангаар Сангийн сайдын 2021 оны 87 тоот тушаалаар ЕБС-д 20.0, ЭМДС-аас Ковид-19 цар тахлын илүү цаг урамшуулал, эмийн зардалд 138.7, аймгийн Засаг даргын захирамжаар 1.0, Хөшөөт хөгжлийн сангаас 21.8, БСУГ-аас ЕБС болон СӨБ-ийн байгууллагад ажиллаж байгаа багш нарын тэтгэмж 49.6, БСУГ-аас ковид, бусад төслийн санхүүжилт 6.8, Статистикийн газраас судалгааны зардал 0.6, Засгийн газрын 211 тогтоолоор 9.9, бусад орлогоос 3.4 сая төгрөг нийт 251.8 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлэн 249.3 сая төгрөгийг зарцуулж орон нутгийн төсөвт 2.4 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

Чандмань сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тодорхой бус байдал үүссэн, хэрэглэгчдэд хамааралтай дараах асуудлууд байна. Үүнд:

1. Сум хөгжүүлэх сангаас 2011-2020 онуудад олгосон 136 зээлдэгчийн 562.7 сая төгрөгийн зээл олгогдсоноос 3 иргэн нас барсан, 73 зээлдэгч зээл бүрэн төлж дууссан, 32 иргэний 167.0 сая төгрөгийн зээлийн төлөх хугацаа болоогүй, 22 иргэний 71.5 сая төгрөгийн мянган төгрөгийн зээлийн авлага нь хугацаа хэтэрч байгаа нь сангийн хөрөнгийн эргэцийг удаашруулж, хөрөнгийн үр өгөөжийг бууруулж байна.
2. “Эрдэс тайга” ХХК-тай 15 жилийн хугацаатай концессын гэрээ байгуулан сумын төсөвт байгууллагуудыг халаалт дулаанаар ханган ажиллаж тайлант онд өр төлбөр үүсээгүй тайлагнасан ч төсөвт байгууллагуудад батлагдсан төсвөөр гэрээ байгуулан зардлыг санхүүжүүлсэн байна.
3. Чандмань БИТ ОНӨААТҮГ-тай холбоотой 24.3 сая төгрөгийн насжилт өндөртэй, өр төлбөрийг барагдуулах боломжгүй асуудал байна.

3.8 Аудитын гол асуудал

Чандмань сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд УТХО-оор 1,334.9 сая төгрөгийн өртөг бүхий Нутгийн удирдлагын ордон, Халуун усны барилга шинээр баригдсан, данс бүртгэлд тусгасан, сумын Эрүүл мэндийн төв Ковид-19 цар тахлын үйлчилгээ үзүүлсний төлбөрт ЭМДС-аас авах 69.0 сая төгрөгийн авлага үүссэн асуудлууд нь үлэмж нөлөө үзүүлсэн байна.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасны дагуу тус байгууллагын 2021 оны Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хяналаа.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд оруулбал зохих 157 мэдээллээс 129 хугацаандаа оруулсан 28 мэдээллийг хугацаа хоцроож мэдээлсэн байна. Аймгийн хэмжээнд сум хөгжүүлэх сангийн

Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг мэдээлэх тусгай цэсгүйгээс тайлант онд орсон орлогын гүйлгээг мэдээлээгүй, зарлагын гүйлгээ гаргаагүй байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь Шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

ӨМНӨХ ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар 4.0 сая төгрөгийн зөрчилд 2 зөвлөмж өгөгдсөн бөгөөд 100 хувьтай хэрэгжүүлсэн байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Дараагийн аудитаар Ковид-19 цар тахал, Шүлхий өвчинтэй холбоотой сумын төсөвт байгууллагуудаас гаргасан зардлын зарцуулалт, малжуулах төсөлд хамрагдах иргэдийн сонгон шалгаруулалт ил тод нээлттэй эсэх, олгосон санхүүжилтийн асуудлыг авч үзэх нь зүйтэй байна.

3.12 Харьяа байгууллагуудын аудитын дүнгийн талаар

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 6 төсвийн байгууллага, 2 тусгай сан, нийт 8 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 3 байгууллагыг аудитад хамруулан дүгнэлт гаргаж, 5 тайланг түүвэрт хамруулсан байна.

Аудитад хамрагдсан харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй”-1 (ЭМТөв), “Хязгаарлалттай” 2 (сумын 12 жилийн сургууль, сумын хүүхдийн цэцэрлэг) нийт 3 дүгнэлт гаргасан байна.

Чандмань сумын ТТЗ-ын нэгтгэлд хамрагдсан төсвийн шууд захирагчдын 2021 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 520.9 сая төгрөгийн 25 алдаа зөрчил илэрч, 228.2 мянган төгрөгийн 13 алдааг залруулсан байна.

Залруулагдаагүй 292.7 сая төгрөгийн алдаа зөрчлөөс 15.6 сая төгрөгийн алдаа зөрчилд 5 төлбөрийн акт тогтоон, 0.9 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг арилгуулах 1 албан шаардлага өгч 276.2 сая төгрөгийн 6 алдаа зөрчилд зөвлөмж өгөгдсөн байна. Нийт алдаа зөрчил, шийдвэрлэлтийг хүснэгтээр харуулбал:

Дүгнэлт өгсөн байгууллагуудын зөрчлийн нэгтгэл Хүснэгт -5 /сая.төг/

д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Чандмань сумын сургууль	9	225.8	4	37.9	2	6.5			3	181.4
2	Чандмань сумын хүүхдийн цэцэрлэг	11	120.5	6	23.6	2	2.1	-		3	94.8
3	Чандмань сумын ЭМТ	5	174.6	3	166.7	1	7.0	1	0.9	-	-
Дүн		25	520.9	13	228.2	5	15.6	1	0.9	6	276.2

Эх сурвалж: Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

4. Нэгтгэсэн тайлангийн аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 466.1 сая төгрөгийн алдаа зөрчил илэрснээс, 132.9 сая төгрөгийн 13 алдааг залруулж, 1.0 сая төгрөгийн 1 алдаа зөрчилд төлбөрийн акт, 172.3 сая төгрөгийн 3 зөрчилд албан шаардлага, алдаа зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх 160.0 сая төгрөгийн 10 зөвлөмж өглөө.

4.1 Залруулсан алдаа

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын алдаатай дараах залруулгыг санхүүгийн тайланд тусгаж, баталгаажуулав. Үүнд:

1. ОНХС-ийн тайланд авлага, өглөг, бараа материал, тайлант үеийн үр дүн зөрүүтэй тайлагнасан 16.0 сая төгрөг,
2. СХС-ийн тайланд авлага, тайлант үеийн үр дүнд 9.6 сая төгрөг,
3. Сумын ЭМТөв, СӨБ нь тайлант хугацааны хуримтлагдсан зардал, акталсан хөрөнгийн хуримтлагдсан элэгдлийг э-тайлангийн цахим системд нэгтгэхдээ зөрүүтэй 39.6 сая төгрөг,
4. ТТЗ-ийн санхүүгийн тайлант сумын ЗДТГ-ын 2010 онд дахин үнэлгээ хийгдсэн хөрөнгийг акталж данс бүртгэлээс хасагдаж 4.2 сая төгрөгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийн бууралт, өмнөх оны үр дүн руу бичих бичилтийг орхигдуулсан,
5. ЗДТГ-ын ОНХС-аар бэлтгэсэн БҮТЭЗ орлого авч, үндсэн хөрөнгөд илүү бүртгэсэн хөрөнгийг хасаж, жолоочийн тооцоо бодолттой 63.5 сая төгрөгөөр тус тус залрууллаа.

Шийдвэрлэсэн нь: Шалгагдагч байгууллагын төсвийн захирагч, нягтлан бодогч нарт асуудлын бүртгэлээр танилцуулан 132.9 сая төгрөгийн залруулга хийсэн болно.

4.2 Төлбөрийн акт

1. Засгийн газрын 2020 оны 211 дүгээр тогтоолоор айл өрхийн цэвэр бохир усны хөнгөлөлтөд 9.9 сая төгрөгийг сумын ЗДТГ-ын нэмэлт санхүүжилтийн дансаар дамжуулан цэвэр ус түгээдэг хувь хүмүүст 8.9 сая төгрөгийн олгож 1.0 сая төгрөгийг зориулалтын бусаар зарцуулсан нь Засгийн газрын 211 дүгээр тогтоолын 5-д "Төрийн байгууллагын цахилгаан, дулаан, цэвэр бохир ус, хог хаягдлын үйлчилгээний төлбөр, хураамжийн зардлыг төлөвлөсөн хэмжээнээс бууруулахгүй, өөр зардалд шилжүүлэхгүйгээр цахилгаан, дулааны эрчим хүч, дулааны уур, ус хангамж, ариутгах татуурга, хог хаягдлын үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагад шууд шилжүүлж байхыг төсвийн бүх шатны шууд захирагч нарт даалгасугай" гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төлбөрийн акт тогтоов.

4.3 Албан шаардлага

4.3.1 **Илрүүлэлт:** СХС-ийн хөрөнгөөс 2011-2018 онуудад нийт 137 иргэнд 562.7 сая төгрөгийн зээл олгогдож 73 зээлдэгч зээлээ бүрэн төлж дууссан, гэрээний үүргээ биелүүлээгүй 22 зээлдэгчтэй холбоотой 72.0 сая төгрөгийн зээл, зээлийн хүүгийн хугацаа хэтэрсэн үлдэгдэлтэй, Малжуулах төслийн 2013- 2017 онд олгосон 46 иргэн холбоотой 54.2 сая төгрөг нийт 126.2 сая төгрөгийн авлага барагдуулаагүй сангийн дансанд төвлөрүүлээгүй зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Зээлдэгчтэй байгуулсан гэрээний 7.2.4-д "Зээлийн эргэн төлөлт, хүүгийн орлогыг сангийн дансанд төвлөрүүлнэ", 8.2-д "Зээлдэгч зээлийн төлбөрийг сар бүрийн төлбөрийн хуваарийн дагуу төлнө", 9.2-д "Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй дараах тохиолдолд Зээлдүүлэгч гэрээг цуцалж, зээл, хүү нэмэгдүүлсэн хүүгийн төлбөрийг үл маргах журмаар төлүүлнэ. Үүнд: 9.2.1-д "Зээлийн гэрээний 3.2-т зааснаас өөр зориулалтаар ашигласан", 9.2.2-д "Зээлийн гэрээгээр тохиролцсон хуваарийн дагуу төлбөрөө бүрэн төлөлгүй 60 хоног хугацаа хэтэрсэн", 9.2.4-д "Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ 2-оос дээш удаа зөрчсөн, эсвэл 15 дээш хоногоор хугацаа хэтрүүлсэн бол", ОНХС-ийн хөрөнгөөр малжуулсан малчинтай хийх зээлийн гэрээний 2-д "Малжуулах зээлийг зээлдэгч 2017 оны 8 дугаар сарын 14 ны өдрөөс эхлэн 3 жилийн хугацаанд хүү тооцохгүйгээр хуваарийн дагуу бүрэн төлж дуусгана" гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Албан шаардлага өгөв.

4.3.2 **Илрүүлэлт:** Төрийн сангийн мэргэжилтэн нь ОНХС-аас зарлагын гүйлгээ гаргахдаа 2021 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр "Ханagar Жаргалант" хоршоонд 1.5 сая төгрөгийн ажил гүйлгээг 15.0 сая төгрөгөөр, 2021 оны 10 дугаар сарын 14-ний 39 тоот төлбөрийн хүсэлтээр Отгонбаярын харилцах данс руу 1.0 сая төгрөгийн ажил гүйлгээг гаргахдаа 7.1 сая төгрөгөөр нийт 19.6 сая төгрөгийн ажил гүйлгээ буруу шивж зарлага гаргасан нь ажлын хариуцлага хангалтгүй байгаа нь ажлын байрны тодорхойлолтын 5 дугаар зорилтын хүрээнд 5.2-д "эрхэлсэн ажлын чиг үүргийн хэрэгжилтийг бүрэн хариуцаж, зөрчил дутагдал гарсан тохиолдолд хариуцлага хүлээх" гэсэн заалтыг мөрдөн ажиллаагүй зөрчил илэрлээ.

Шийдвэрлэсэн нь: Албан шаардлага өгөв.

4.3.3 Илрүүлэлт: ОНХС-аас гамшгаас хамгаалах санд 29.6 сая төгрөг төлөвлөж зарцуулсан, Сангийн хөрөнгөөр гамшгийн үйл ажиллагааны шатахууны зардалд зарцуулсан дотоод хяналт сул жолоочийн тооцоо бодоогүй зэрэг зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.1.-д “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь жил бүрийн төсвийн багцдаа гамшгийн эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг төлөвлөж, зардлыг тусгана”, 51.4-д “Улсын хэмжээнд гамшгаас хамгаалах төвлөрсөн арга хэмжээний зардлыг улсын төсвөөс, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн гамшгаас хамгаалах арга хэмжээний зардлыг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, хуулийн этгээд зардлаа өөрөө хариуцна”, 51.2-д “Гамшгаас хамгаалах, эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээний зардалд аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, төрийн байгууллага тухайн жилийн төсвийнхөө 1.0 хувиас доошгүйг зарцуулахаар тооцон төсөвт тусгаж, хуулийн этгээд тухайн жилийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зардлын 1.5 хувиас доошгүй хэмжээний хөрөнгийг төлөвлөж зарцуулна”, ОНХС-ийн үйл ажиллагааны журмын 11.2-д “ОНХС-ийн төсөв боловсруулах, батлах, зарцуулах, тайлагнах, бүртгэх, хяналт тавих, зохион байгуулахад хууль тогтоомж зөрчсөн бол тухайн байгууллага, албан тушаалтанд Төсвийн тухай хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13.1-д “Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно”, 13.7-д “Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно”, Эд хариуцагчийн эрх үүргийн дүрмийн 17-д Өөрийн хариуцаж байгаа зүйлийн орлого, зарлагын болон үлдэгдлийн мэдээ тайланг тухай бүр зохих маягтаар хариуцсан нягтлан бодогчид өгч байна” гэсэн заалтуудыг мөрдөөгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Албан шаардлага өгөв.

4.4. Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

4.4.1 Авлагатай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд 73.9 сая төгрөгийн авлага нь он дамжсан насжилт өндөртэй, эзэн холбогдогч нь тодорхой бус барагдуулаагүй зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “Дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах” гэсэн заалт хэрэгжээгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Он дамжсан насжилт өндөртэй авлага барагдуулах талаар тодорхой ажил зохион байгуулж, авлагыг барагдуулах

4.4.2 Зээлдэгчтэй байгуулсан гэрээтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Сум хөгжүүлэх сангаас зээлдэгчтэй байгуулсан гэрээнд заасан СХС-аас олгох зээлийн гэрээнд заасны дагуу алданги тооцоогүй зөрчил илэрлээ.

Энэ нь сум хөгжүүлэх сангаас олгох барьцаат зээлийн гэрээний Сум хөгжүүлэх сангаас олгох зээл, барьцааны гэрээний 2.3-д “Зээл, хүүгийн эргэн төлөх хуваарь”-ийн дагуу төлөгдөөгүй зээлд хоног тутамд ногдох хүүгийн 0.5 хувьтай тэнцүү байна” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Сум хөгжүүлэх сангаас зээл олгосон зээлдэгч нартай байгуулсан гэрээг шинэчлэн гэрээнд заасны дагуу алданги тооцон, СХС-ийн программд мэдээллийг үнэн зөв оруулж хэвших

4.4.3 Тооллого хийх, дотоод хяналттай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: ЗДТГазар нь бараа материалын зарлага гаргахдаа холбогдох албан тушаалтнаар батлуулсны дараа материалаа олгодоггүй, тооллого хийж үлдэгдлийг тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулаагүй, дотоод хяналт хэрэгжүүлээгүй зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1-д "Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах" 20 дугаар зүйлийн 20.2.6-д "Эд хөрөнгийн болон төлбөр тооцооны тооллого хийх, үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах" Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.6-д "анхан шатны баримтын үнэн зөвийг түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн, шалгаж хүлээн авсан ажилтан хариуцна", Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын 1.3-д "аж ахуйн нэгж, байгууллага нь энэхүү нийтлэг журамд нийцүүлэн, өөрийн үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон "дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам"-тай байна", 1.5-д "... Журмын 1.4-т зааснаас бусад тохиолдолд "дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам" тухайн байгууллага, аж ахуйн нэгж өөрөө баталж мөрдөнө" гэсэн заалтуудыг мөрдөөгүйтэй холбоотой байна.

Өгсөн зөвлөмж: Дотоод хяналт хэрэгжүүлэн, анхан шатны баримтыг бүрэн бүрдүүлж тооллого тооцоог тухай бүр хийж хэвших,

4.4.4 Ерөнхий чиглэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Засгийн газрын 43 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан төсөвт зардлын 10-аас доошгүй хувийн хэмнэлт гаргаагүй, төсөвт төвлөрүүлээгүй 36.2 сая төгрөгийг үйл ажиллагааны зардалд зарцуулсан зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Засгийн газрын 2021 оны 2 дугаар сарын 17-ны 43 дугаар тогтоолын 1.1-д "үндсэн үйл ажиллагаатай холбоотой, зайлшгүй шаардлагатайгаас бусад бүх төрлийн зардал, төсөл арга хэмжээг тэвчиж, зардлыг гаргахгүй байх зэргээр батлагдсан төсөвт зардлын дүнд 10-аас доошгүй хувийн хэмнэлт гаргахаар тооцож, урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардлыг төлөвлөн хуваарилах" гэж заасан заалтыг хэрэгжүүлээгүйтэй холбоотой байна.

Зөвлөмж: Холбогдох тогтоол журмын заалтыг мөрдөн ажиллаж тэвчиж болох зардлыг хэмнэн төсвийн хэмнэлт гарган ажиллах

4.4.5 Шилэн данстай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Соёлын төв нь Шилэн дансны хуульд заасны дагуу цалингаас бусад 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүнтэй орлогын 30.4 сая төгрөгийн санхүүжилтийн ажил гүйлгээг мэдээлээгүй байгаа нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.5-д "цалингийн зардлаас бусад таван сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлого, зарлагын мөнгөн гүйлгээг гүйлгээ тус бүрээр, гүйлгээний агуулга, хүлээн авагчийн нэр;" Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан журмыг зөрчсөн байна.

Өгсөн зөвлөмж: Хууль, журамд заасны дагуу Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг ханган холбогдох мэдээллийг үнэн мэдээлж хэвших

4.4.6 Төсвийн гүйцэтгэл, төсвийн төлөвлөлттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Сумын төсөвт байгууллагын дүнгээр тогтмол зардлыг 200.3 сая төгрөгөөр төлөвлөж, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд тусгасан 198.7 сая төгрөгөөр, Төрийн сангийн зарлагын хуулгаар 194.2 сая төгрөгийн зардал гаргаж 6.1 сая төгрөгийг бусад бараа үйлчилгээний зардал гүйлгэн зарцуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.7-д "энэ хуулийн 22.2-т заасан төсвийн ангиллын төрөл бүрээр дэлгэрэнгүй ангилал тогтоох, түүнийг төсвийн төлөвлөлт, тайлагналт, гүйцэтгэлд ашиглах журмыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно", 16.5.7-д "байгууллагын санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, тайлан, үр дүнгийн гэрээний биелэлтийг үнэн зөв гаргах, тогтоосон хугацаанд тайлагнах", Сангийн сайдын 2021 оны 190 дүгээр тушаалаар баталсан "Зардлын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар"-ыг мөрдөн ажиллах заалтуудыг зөрчсөн байна.

Өгсөн зөвлөмж: Эдийн засгийн ангиллын дагуу төсөвт журмын дагуу зохицуулалт хийж зардлыг санхүүжүүлэн, Төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг үнэн зөв илэрхийлж тайлагнах

4.4.7 Орон тоотой холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Соёлын төв нь тайлант онд батлагдаагүй орон тоонд ажил хавсран ажилласны нэмэгдэлд 1.4 сая төгрөгийг олгосон нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.9-д “дээд шатны төсвийн захирагчийн зөвшөөрснөөр үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх, чиг үүргийн давхардлыг арилгах, ажлын ачааллыг нягтруулах, бүтээмжийг дээшлүүлэх зорилгоор байгууллагын дотоод зохион байгуулалтын бүтцийг батлагдсан орон тооны хязгаар, төсвийн хүрээнд шинэчлэн тогтоох” гэсэн заалттай нийцээгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Батлагдаагүй орон тоонд нэмэгдэл цалин олгохгүй байх

4.4.8 НДШимтгэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: ЗДТГ-ын багийн сахиулд улирал бүр урамшуулалт цалин олгохдоо нийгмийн даатгалын шимтгэл тооцож 0.7 сая төгрөгийг суутган аваагүй зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1-д “Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5. “Дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах”, Нийгмийн даатгалын багц хуулийн 32 дугаар зүйлийн “Нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулах хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

Өгсөн зөвлөмж: Нийгмийн даатгалын шимтгэлийг суутган авч, шимтгэлийн тайланг сар бүр гаргаж хэвших

4.4.9 Анхан шатны баримт, Засгийн газрын тогтоолтой холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Тайланд онд ЗГ-ын тогтоолоор ундны усны хөнгөлөлтөд хамрагдсан айл өрхөд зарцуулсан ундны усны санхүүжилтийг худгийн ус түгээгчдэд олгохдоо нотлох анхан шатны баримтыг бүрэн бүрдүүлээгүй 8.8 сая төгрөгийг олгосон илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1-д “Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13.1-д “ Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно”, 13.7-д “ Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно” гэсэн заалттай нийцээгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Гүйцэтгэсэн ажлын тайлан, олгосон бодит усны хэрэглээнд зарцуулсан анхан шатны баримтыг бүрдүүлэх

4.4.10 Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалттай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: ИТХ-ын үйл ажиллагааны зардалд төсвийн тодотголоор 2.6 сая төгрөгөөр тодотгон үйл ажиллагааны зардалд зарцуулсан зөрчил илэрлээ.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.1-д “Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах” гэсэн заалтыг зөрчсөн.

Өгсөн зөвлөмж: Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг мөрдөн ажиллах

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 06 дүгээр сарын 03-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

5

Чандмань сумын ТТЗ-ын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

Хүснэгт – 6

/сая. төгрөгөөр/

д/д	Байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Чандмань ТТЗ	8	79.1	4	43.8	1	1.0	1	19.6	2	14.7
2	Чандмань ЗДТГ	6	174.3	2	63.5					4	110.9
3	Чандмань ИТХ	1	2.6							1	2.6
4	Чандмань Соёлын төв	2	31.8							2	31.8
5	Чандмань ОНХС	5	96.7	4	16.0			1	80.7		
6	Чандмань СХС	5	81.6	3	9.6			1	72.0	1	
Дүн		27	466.1	13	132.9	1	1.0	3	172.3	10	160.0

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР:

Х.БОЛДБААТАР

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР:

А.ЦЭЦЭГСҮРЭН

ТАЙЛАНГ БИЧСЭН:

АХЛАХ АУДИТОР:

Д.НАРАНТУУЛ

